

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Економіка**

(назва)

за спеціальністю **051 «Економіка»**

(шифр, назва)

на **першому** рівні вищої освіти

Суми – 2023

Розробник: Пилипенко В.В. професор, к.е.н., професор кафедри

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол №16 від 23 травня 2023 року	
	Завідувач кафедри	Терещенко С.І. (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Декан факультету економіки і менеджменту (М.О. Лищенко)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації (Hagi's To amik)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 07.07. 2023 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	Назва ОК	Економіка та організація інноваційної діяльності							
1.	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту / Кафедра економіки та підприємництва							
2.	Статус ОК	Обов'язковий							
3.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОПП «Економіка» 051 «Економіка»							
4.	Рівень НРК	6							
5.	Семестр та тривалість вивчення	7 семестр, 1-15 тиждень							
6.	Кількість кредитів ЄКТС	4							
7.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.
		30	8/14	30	8/10	-	-	60	104/126
8.	Мова навчання	українська							
9.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Пилипенко Вячеслав Валентинович, професор кафедри економіки та підприємництва (ауд.№403а корпус економфака)							
11.1	Контактна інформація	050-595-37-62, dozentsnay@gmail.com							
10.	Загальний опис освітнього компонента	<p>Потреба у нормуванні праці виходить з необхідності точного знання фактичних витрат праці у виробництві для потреб обґрунтованого її планування. Сюди входить встановлення чисельності робітників з урахуванням професійного складу, рівня кваліфікації, правильної розстановки по окремих робочих місцях. Воно необхідне для визначення виробничих можливостей робочих місць, різного устаткування і встановлення ефективної плати за працю. Тому нормування праці слід розглядати як одну з найважливіших передумов правильної організації праці та заробітної плати на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства, розрахунку собівартості виготовлення будь – якого виробу на основі відомих початкових даних та отримання економічного ефекту від впровадження нової техніки і технології.</p>							
11.	Мета освітнього компонента	<p>Набуття студентами вмінь та навичок із нормування праці в аграрній галузі, із встановлення нормативу часу на одиницю продукції, впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів, розробку найбільш раціональної структури виробничого процесу, впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці.</p>							

12.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на вивченні курсу «Економіка підприємства»
13.	Політика академічної доброчесності	<p>При виконанні індивідуальних завдань та проходження проміжного і підсумкового контролю студенти повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, що викладені у «Кодексі академічної доброчесності СНАУ» та «Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ» (схв. Вченою радою СНАУ № 6 від 26.12.2017),</p> <p>Зокрема, за порушення правил академічної доброчесності (у тій чи іншій формі, передбаченій Кодексом) під час вивчення ОК, особи, що навчаються в університеті, можуть бути притягнуті до таких форм відповідальності як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання; – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч.5 ст. 48 проекту Закону <p>Про факти порушення норм Кодексу академічної доброчесності будь-яким учасником навчального процесу (студентом чи викладачем) має бути повідомлено Раді з академічної доброчесності відповідно до процедури, зазначеної у Кодексі (розділ 4).</p> <p>З метою запобігання плагіату індивідуальні завдання сформовані та виконуються у вигляді есе, індивідуальних розрахункових завдань чи інших формах, що унеможливають копіювання та плагіат.</p>
14.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1461

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)						Як оцінюється ДРН
	ПРН ₁	ПРН ₁₀	ПРН ₁₂	ПРН ₁₃	ПРН ₁₈	ПРН ₂₁	
ДРН 1. розуміти сутність функції, принципи, організаційно-економічне та соціальне значення, а також завдання нормування праці в ринковій економіці.	x				x		Тести множинного вибору; розрахункове завдання. Виконання есе.
ДРН 2. називати норми праці та їх класифікацію, а також використовувати методику розрахунків норм праці.				x			Тести множинного вибору; розрахункове завдання
ДРН 3. визначити нормативний і ненормований робочий час, проводити фотографію та хронометраж робочого часу, визначити показники ефективного використання змінного робочого часу та аналізувати отриману інформацію.		x	x				Тести множинного вибору; розрахункове завдання
ДРН 4. встановлювати обґрунтовані норми праці на основні види сільськогосподарських робіт; встановлювати причини невиконання норм, розробляти заходи щодо їх усунення.	x	x	x		x		Тести множинного вибору; індивідуальне розрахункове завдання
ДРН 5. проводити розрахунок та визначити причини зміни трудомісткості продукції та пропонувати методи заохочення працівників щодо зменшення трудомісткості продукції.				x		x	Тести множинного вибору. Виконання есе.

ПРН₁. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН₁₀. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначити функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН₁₂. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН₁₃. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН₁₈. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН₂₁. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3. ЗМІСТ (ПРОГРАМА) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Розподіл в межах загального бюджету часу, денна/заочна			Рекомендована література О – основна, Д - додаткова
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / сем. з		
<p>Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Нормування праці як основа її організації.</p> <p>1. Праця як об'єкт вивчення, її особливості. 2. Предмет і метод курсу. Місце і завдання дисципліни в системі підготовки фахівців економічного профілю. 3. Економічна сутність та функції нормування праці. 4. Види норм праці, вимоги до технічно обґрунтованих норм праці.</p>	2/2/2	2/-/-	7/13/14	О (1, 4, 6-9) Д (10, 14-17)
<p>Теми 2. Методи нормування і способи встановлення норм праці.</p> <p>1. Методи нормування праці. Характеристика та особливості розрахунково-аналітичного та експериментально-аналітичного методів нормування праці. 2. Особливості використання аналітичного методу в сільському господарстві. 3. Способи вивчення затрат робочого часу.</p>	4/-/2	2/-/2	7/13/16	О (1-4, 6-9) Д (10, 14,15)
<p>Тема 3. Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу.</p> <p>1. Поняття трудового процесу та особливості його організації. 2. Робочий час: поняття та класифікація затрат у сільському господарстві. 3. Фактичний і проектний баланси затрат часу.</p>	4/-/2	2/-/2	7/13/16	О (1,2,4-7) Д (10,11,14)
<p>Тема 4. Нормування праці на механізованих польових роботах за матеріалами паспортизації полів.</p> <p>1. Нормування польових механізованих робіт за типовими нормами, вимоги до типових норм. 2. Визначення нормоутворювальних факторів при нормуванні механізованих польових робіт. 3. Методика паспортизації полів. 4. Розрахунок норм виробітку на механізованих польових роботах з використанням типових норм виробітку.</p>	4/-/2	2/2/2	8/13/16	О (1,2,4-7) Д (10-13)
<p>Тема 5. Нормування праці на механізованих польових роботах за результатами хронографічних спостережень</p> <p>1. Нормування польових механізованих робіт: послідовність, особливості, характеристика нормоутворювальних факторів. 2. Методика нормування механізованих робіт за матеріалами спостережень. 3. Розрахунок норм виробітку на механізованих польових роботах за матеріалами хронографічних</p>	4/2/2	2/2/2	8/13/16	О (1-3,5-7) Д (10-13)

спостережень				
<p>Тема 6. Нормування праці в тваринництві.</p> <p>1. Характеристика нормоутворювальних факторів. Паспортизація тваринницьких ферм і комплексів.</p> <p>2. Вивчення та аналіз організації праці тваринників і затрат робочого часу, їх раціональне проектування.</p> <p>3. Методика встановлення норм обслуговування за даними спостережень. Визначення норм праці розрахунково-аналітичним способом.</p> <p>4. Розрахунок норм чисельності працівників на тваринницьких комплексах.</p>	4/2/2	2/2/2	8/13/16	О (1-5,7,8) Д (10-14)
<p>Тема 7. Нормування ручних робіт.</p> <p>1. Види ручних робіт у сільському господарстві.</p> <p>2. Нормоутворювальні фактори та особливості їх врахування на ручних роботах.</p> <p>3. Послідовність вивчення затрат робочого часу і розрахунку нормативів та норм праці за індивідуального і групового способів виконання робіт.</p> <p>4. Порядок визначення нормативів затрат робочого часу на підготовчо-заклучні роботи, відпочинок та обслуговування робочого місця</p>	4/2/2	2/2/-	7/13/16	О (1-5,7,8) Д (10-13)
<p>Тема 8. Нормування транспортних робіт</p> <p>1. Нормування транспортних робіт. Види транспортних послуг.</p> <p>2. Класифікація транспортних робіт, вантажів і доріг. Характеристика нормоутворювальних факторів на транспортних роботах.</p> <p>3. Особливості вивчення трудового процесу та затрат робочого часу. Паспортизація доріг.</p> <p>4. Розрахунок норм праці та витрат пального. Єдині та типові норми праці на транспорті.</p>	4/-/2	2/-/-	8/13/16	О (1-5,7,8) Д (10-13)
ВСЬОГО	30/8/14	30/8/10	60/104/126	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент</u> <u>самостійно</u>)
ДРН 1. Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен розуміти сутність функції, принципи, організаційно-економічне та соціальне значення, а також завдання нормування праці в ринковій економіці.	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання есе.
ДРН 2. Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен називати норми праці та їх класифікацію, а також використовувати методику розрахунків норм праці.	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання розрахункових завдань.
ДРН 3. Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен визначити нормативний і ненормований робочий час, проводити фотографію та хронометраж робочого часу, визначити показники ефективного використання змінного робочого часу та аналізувати отриману інформацію.	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Опрацювання теоретичного матеріалу. Кейс-метод.
ДРН 4. Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен встановлювати обґрунтовані норми праці на основні види сільськогосподарських робіт; встановлювати причини невиконання норм, розробляти заходи щодо їх усунення.	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання розрахункових завдань.
ДРН 5. Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен проводити розрахунок та визначити причини зміни трудомісткості продукції та пропонувати методи заохочення працівників щодо зменшення трудомісткості продукції.	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення; кейс-метод	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання розрахункових завдань. Індивідуальне розрахункове завдання.

5. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тестування	25/25%	Протягом семестру
2.	Есе	10/10%	3 тиждень,
3.	Розрахункові завдання	20/20%	До 15 тижня
4.	ІРЗ (індивідуальне розрахункове завдання)	15/15%	До 15 тижня
5.	Іспит (по білетах)	30/30%	За графіком сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Тестування	< 15 балів	15-18 балів	19-22 балів	23-25 балів
	надано вірну відповідь на менш ніж 60% завдань	надано вірну відповідь на 60% - 74% завдань	надано вірну відповідь на 75% - 89% завдань	надано вірну відповідь на 90% та більше завдань
Есе	< 6 балів	6-7	8 балів	9-10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Розрахункові завдання	< 12 балів	12-14 балів	15-17 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, результати презентовано у рамках загальної дискусії
ІРЗ	< 9 балів	9-11 балів	12-13 балів	14-15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, результати презентовано у рамках загальної дискусії

5.1. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування з використанням Quizizz	Після вивчення кожної теми
2	Тестування з використанням MOODLE	7 тиждень, 14 тиждень
3	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо розв'язання розрахункових завдань під час аудиторної роботи	постійно
4	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
5	Усний зворотний зв'язок від викладача на есе	Протягом 1 тижня після виконання
6	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів за результатами виконання ІРЗ	13-15 тиждень

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

5.3. Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники, посібники

1. Ведерніков М.Д., Чернушкіна О.О. Нормування праці. Навчальний посібник. Львів: «Новий світ - 2000», 2015. 372 с.
2. Вітвицький В.В. Нормування праці (збірники норм праці на всіх видах сільськогосподарських робіт). К.: НДІ "Укргропромпродуктивність". 2010.
3. Вітвицький В. В., Семененко М. Н. Нормування кінно-ручних робіт. К.: Центр "Агропромпраця", 2000. 94с.
4. Гаврилук Л.А., Бурик А.Ф., Роєнко А.В., Дяченко М.І. Економіка праці і соціально-трудова відносина. Навчальний посібник. Умань, 2012. 350 с.
5. Гриньова В.М. Економіка праці й соціально-трудова відносина: навч. посібник / В.М.Гриньова, Г.Ю.Шульга. К.: Знання, 2010. 310 с.
6. Нормування праці: навчально-практичний посібник / Н.І. Верхоглядова [та ін.]; Міністерство освіти і науки України. К.: ВД "Професіонал", 2015. 368 с.

6.1.2. Методичне забезпечення

7. Е-курс «Нормування праці» URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1461>
8. Забара А.М. Нормування праці. Методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи студентів освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Суми, 2018. – 69 с.

6.1.3. Інші джерела

9. Рекомендації щодо нормування праці в галузях народного господарства: Постанова колегії Міністерства праці України від 19 квітня 1995 р. № 2. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/FIN10622>
10. Рекомендації щодо нормування праці за видами економічної діяльності: Наказ Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/325/>

6.2. Додаткові джерела

11. Ковальова О.М. Роль нормування праці в системі управління трудовим потенціалом. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. 2020. №153. С.61-64. DOI: <https://doi.org/10/32782/2224-6282/153-11>
12. Козаченко С.В. Роль нормування праці в сільському господарстві. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2020. №2(40). URL : <http://app.snu.edu.ua/index.php/actual-law/article/view/134>
13. Арапов О.С., Дорошенко Т.М. Нормування праці як фактор підвищення ефективності виробництва. *Економічний аналіз*. 2017. Том.27. №4. URL : <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1446/1188>
14. Апаренко К.В. Роль нормування праці та напрями його вдосконалення. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/118.pdf>

6.3 Програмне забезпечення

Стандартні пакети прикладних програм MS Office